

"נקודה טובה מאס ישראל" מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון מספר 17 שנת תש"ף גיליון "יתרו" - כ' שבט תש"ף, 15 לפברואר 2019)

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת יתרו - יהדות בעידן של תמורות

"אמריקה איננה שונה", הכריז רבי יוסף יצחק שניאורסון (הרי"צ - הרבי השישי מלובביץ'), עם הגיעו לביקור בארה"ב בשנת 1929. "העולם החדש" (עולם החירות והקפיטליזם) מתאים לא פחות לחיי תורה ומצוות, מאשר "הבית הישן".

בפרשתנו, פרשת יתרו, מגיע העם היוצא ממצרים לרגלי הר סיני וזוכה לקבל שם את התורה.

מה היה במעמד זה, שהופך אותו לכל כך מיוחד?! כל כך מיוחד, עד שאנו מצווים לזכור אותו ולהעביר את זכרו לדורות הבאים, ככתוב: "וְכָךְ הָשְׁמַרְ לְךָ וְשָׁמַר נֶפְשְׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וְפֶן יִסּוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בְנֶיךָ. יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחָרֶב..." (דברים ד, ט-י).

כמה תשובות בדבר:

1. ערב מעמד הר סיני, זכה עם ישראל לאחדות מופלאה, בבחינת "כאיש אחד, בלב אחד" (רש"י שמות יט, ב).
2. במעמד זה, חידש הקב"ה את הברית שנכרתה עם אברהם אבינו וזרעו וזכת אותה שוב עם עם ישראל, ככתוב: "ה' אֱלֹהֵינוּ כָּרַת עִמָּנוּ בְּרִית בְּחָרֶב" (דברים ה, ב).
3. עם ישראל קיבל על עצמו עול מלכות שמים.
4. זו הפעם הראשונה שעם ישראל "פוגש" את הקב"ה פנים אל פנים, בבחינת: "פָּנִים בְּפָנִים דָּבַר ה' עִמָּכֶם בְּהַר מִתֹּךְ הָאֵשׁ" (דברים ה, ד). דבר שהינו יסוד האמונה.
5. מעמד הר סיני הוא הראיה לכך שמשה רבנו הוא נציגו ושליחו של הקב"ה, בבחינת "משה אמת ותורתו אמת". "ובמה האמינו בו (בני ישראל בנבואתו של משה) במעמד הר סיני. שעיינינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר, (את) האש והקולות והלפידים. והוא (משה) נגש אל הערפל והקול מִדְּבַר אֱלֹהֵינוּ. ואנו שומעים - משה, משה לך אמור להן (לבני ישראל) כך וכך..." (רמב"ם הלכות יסודי התורה ח, א). וגם דבר זה הוא מיסודות האמונה.
6. עם ישראל קיבל את עשרת הדברות - עשר מצוות חשובות שהן בסיס אידאולוגי ורוחני, לעם ישראל ולעולם כולו.
7. ומעל לכל, עם ישראל קיבל על עצמו את האחריות ליישם את האידאליים האלו (תורה ומצוות), בכל מקום ובכל עת. וזהו האתגר הגדול הניצב בפני העם היהודי, הקהילה והפרט. אתגר המשנה ומתחדש בכל דור ודור.

"נקודת אופק מאסצ'יפרא" מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

כנגד האתגר הזה, חידש וניסח הרב סולובייצ'יק יסוד נוסף מעיקרי האמונה והוסיף אותו כעיקר ה-14, בנוסף לייג העיקרים שהגדיר הרמב"ם.

"אני מאמין באמונה שלימה, שזאת התורה ניתנת לקיום, לגישוש, ולביצוע מלא, בכל מקום ובכל זמן, בכל המערכות החברתיות, הכלכליות והתרבותיות. בכל הנסיבות הטכנולוגיות, ובכל התנאים הפוליטיים" (הגריי"ד סולובייצ'יק, חמש דרשות).

הקב"ה נתן לנו תורת חיים ובה עקרונות התנהגות לפרט ולכלל, לקהילה ולמדינה. ובכל פעם שמציאות החיים משתנה ומתחדשת, עלינו למצוא את הדרך ליישם את העקרונות הנצחיים האלה, גם במציאות החדשה.

זה האתגר העומד לפתחם של רבני הדורות העוסקים ביישום האידאליים האלוקיים בחיי המעשה, תוך פסיקת הלכה ותיקון תקנות, גם בימים של מוֹדְרָנָה (כלל הדברים החדשים, העכשוויים והמתקדמים).

ואכן, הקמת המדינה, סוגיות הריבונות והבטחון, אתגרים רפואיים, כלכליים ובטחוניים, שאלות של אתיקה רפואית (קצירת אברים, השתלות, ניתוחי מתים והפריות מבחנה), חשמל ושמירת שבת, קליטת עליה (עדתיות...), קיבוץ גלויות, כלכלה מודרנית, חקלאות ושאלות של זהות יהודית (חינוך, גיור והתבוללות) ועוד ועוד, איתגרו בעבר וממשיכות לאתגר את הרבנים, כיצד לקיים, ליישם ולהגשים את התורה והמצוות במציאות החיים המשתנה והמתחדשת. וזאת, תוך ניצול הטכנולוגיה המתקדמת למתן פתרונות הלכתיים-טכניים ועוד.

ונביא כמה דוגמאות לאתגרים אלה בתחום הטכנולוגי.

1. בעבר הגדירו מצב של מוות על פי הפסקת הנשימה ופעולת הלב. כיום אנחנו יודעים לאבחן מצב חסר תקנה של מוות מוחי. האם אדם כזה יוגדר כמת לענין תרומת אברים, למרות שליבו עדיין פועם.

2. האסטרונאוט אילן רמון ז"ל, היה היהודי הראשון שהגיע לחלל. אילן ראה את עצמו כשליח של עם ישראל כולו ולכן רצה לשמור שבת בחלל. אולם, במצב בו החללית סובבת סביב כדור הארץ 16 פעמים ביממה, לא ברור מתי יום ומתי לילה, מתי יום חול ומתי שבת...

שאלות אלה ואחרות, נידונו בעמקות על ידי פוסקי ההלכה, שנותנים מענה ופתרון לכל שואל.

והנה אתגרים נוספים וגישות שונות שהתחדשו, בתחום המהות והרוח:

3. התנועה הציונית היתה תנועה לא דתית בלשון המעטה. ולמרות זאת, מתוך רצון להיות שותפים לתהליך גאולת הארץ וישובה, מצאו גדולי ישראל ובהם הרב ריינס ואחרים את הדרך למצוא את המשותף והמאחד ולפעול יחד עם הציונות הכללית, למרות הבדלי ההשקפות.

4. התמודדות עם השאלות של ביקורת המקרא. ועם תגליות ארכיאולוגיות והיסטוריות, תוך בעיות של חוסר התאמה מול הכתוב בתנ"ך ובחז"ל.

"נקודה טובה מאסצ' ישראל" מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

אחת הדרכים החותרות ליישומו של האני מאמין הזה, "שזאת התורה ניתנת לקיום" - תמיד, באה היא הגישה של "תורה עם דרך ארץ". גישה המשלבת באופן הראוי בין קודש וחול, בין תורה ומדע ובין לימוד לפרנסה, תוך שמירה על המהות התורנית-הלכתית בכל שטחי החיים.

אולם מתברר כי מפתח היישום אינו נמצא רק ביד פוסקי ההלכה, אלא גם ובעיקר ביד כל אחד מאיתנו.

אנחנו - "העם שבשדות", הציבור הדתי שחי ופועל בכל שטחי המעשה - בכוחות הבטחון, ברפואה, במדע, תעשייה ובמסחר. אנחנו אלה שמציפים את הבעיות ואנחנו אלה שמיישמים את הפתרונות בשטח.

ללא רופאים דתיים, לא היתה משמעות מעשית לרפואה על פי ההלכה. וללא חקלאים דתיים, אין משמעות לחקלאות על פי ההלכה. וכנ"ל גם בתחומי המשפט (העברי), הכלכלה ועוד ועוד.

והדברים נכונים, לא רק ביחס לפתרונות הלכתיים, אלא גם ביחס להתנהגות אנושית בכל שטחי החיים - בצדק, ביושר, באמונה ובאהבת הבריות.

ולכן, לא די באמירת ה"אני מאמין" ה-14. צריך גם ליישם אותו.

אמריקה איננה שונה וישראל 2020 איננה שונה.

בידינו הדבר.

מרכת שמת טובה, אשה רוט

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה, ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חבריך.**